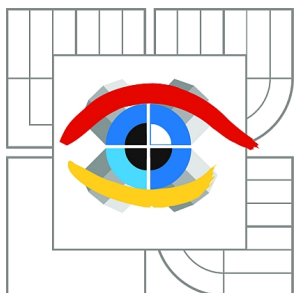

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ
ATELIÉR GRAFICKÉHO DESIGNU 1

FACULTY OF FINE ARTS
STUDIO OF GRAPHIC DESIGN 1

UMĚNÍ TIBETSKÉHO BUDDHISMU A JEHO VNÍMÁNÍ A PREZENTACE V ČR

THE ART OF TIBETAN BUDDHISM AND HIS PERCEPTION AND
PRESENTATION IN THE CZECH REPUBLIC

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. KATEŘINA BLAHÁKOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

Mgr. Art. ŽANETA DRGOVÁ

OPONENT PRÁCE

OPPONENT

MgA. Petr Dub, Dis., Ph.D.

Brno 2014

Bakalářská práce

– výstava tibetského umění

Ve východní filozofii se nazírá na umění jako na kvalitu, která námi prochází. Člověk se s ní neztotožňuje, pouze ji nechává vyznít. Každý druh projevu je zároveň i projevem uměleckým, projevem novým, svěžím, projevem přirozeného bohatství mysli. Pokud je člověk schopen těchto kvalit využít s dobrou motivací, lze předpokládat, že tím přinese užitek.

Tento druh uvažování prolíná celé buddhistické umění. Na výsledky uměleckých aktivit je nahlíženo jako na produkt mysli, přičemž vnímání a prožívání vnějších jevů vždy závisí na konkrétním duchovním rozvoji praktikujícího. Abstraktní kvality lidské mysli tak v tibetském umění nabývají konkrétních, hmatatelných forem, jimiž je vyjádřena jejich dokonalá podoba. V umělecké produkci je právě proto kladen velký důraz na dodržování autentického odkazu a kontinuitu zobrazení, neboť pouze tak lze zajistit jejich spolehlivou funkci při meditační praxi.

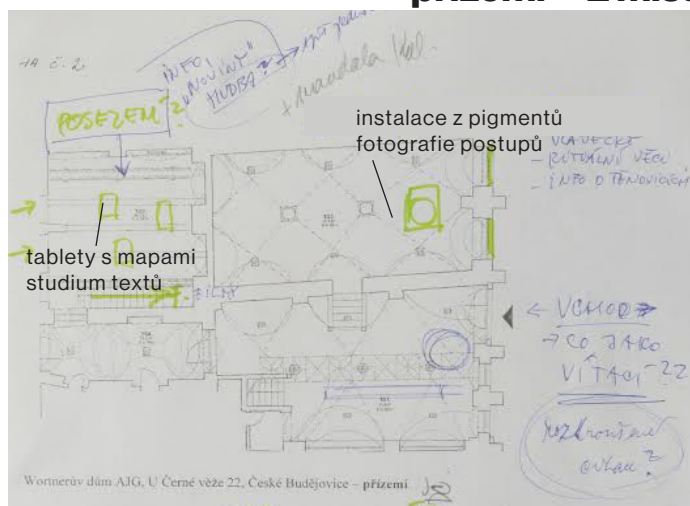
Protože se aktivně věnuji tibetské buddhistické malbě, byla jsem na přelomu roku oslovena k podílení se na výstavě tibetského umění a kultury, která má za cíl představit tento druh umění široké veřejnosti. Výstava se bude konat v říjnu tohoto roku ve Wortnerově domě Alšovy jihočeské galerie v Českých Budějovicích (dále AJG). Řešení expozice výstavy i její grafické zpracování jsem si zvolila i pro svoji bakalářskou práci.

Výstava v AJG si klade za cíl přiblížit veřejnosti tibetské umění i s jeho postupy, a tím upozornit na neobvyklé sbírky tibetského malířství a sochařství v Čechách i v sousedním Rakousku. Díky zápůjčkám několika původních malířských děl ze Sbírký orientálního umění Národní galerie je možné učinit srovnání vizuální stránky se současnými pracemi. Náznorně tak vyvstane kontinuita ve zobrazování klíčových postav tibetského buddhismu.

Koncepce expozice

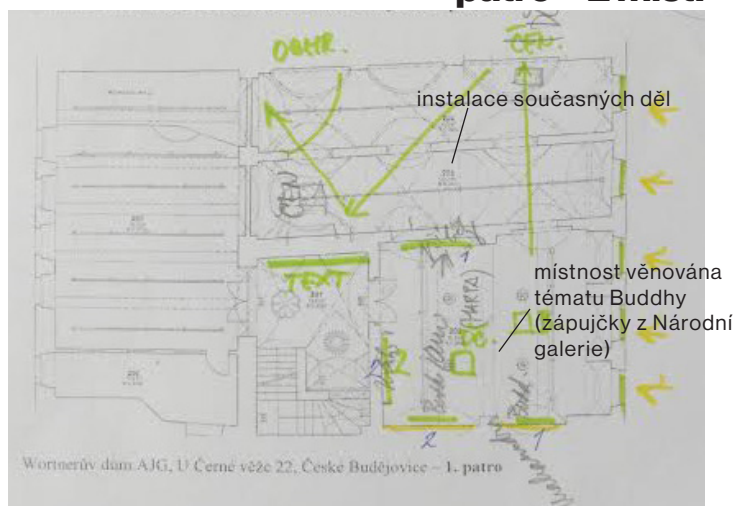
Koncepce expozice je zaměřena především na předání základních informací o postupech a technikách tibetské buddhistické malby, stejně jako i na symboliku a význam tibetského umění. Záměrem je navodit návštěvníkovi expozice klidnou až intimní atmosféru adekvátní obsahu. Snaha postupného odkrývání informací vedla k rozčlenění expozice do dvou bloků.

přízemí = 2 míst.

plány a poznámky k výstavě, první blok

patro = 2 míst.

plány a poznámky k výstavě, druhý blok

První z nich zaujímá dvě místnosti v přízemí Wortnerova domu. Drobné fotografie dokumentující postupy sochařských i malířských děl dávají vzniknout kontinuální linii mapující samotnou tvorbu. Návštěvník se tak může seznámit s přípravou plát-na pro svinovací obraz, ale také s podobou minerálních pigmentů, které jsou pro samotnou malbu stále používány. Pigment umístěný na podlaze bude také prvním důležitým artefaktem umožňujícím fyzický i vizuální kontakt s východní tradicí. Fyzická přítomnost pigmentu rovněž předpokládá neustálou změnu jeho podoby a tím také stále přítomný odkaz pomíjivosti, důležitého principu, se kterým buddhistická filozofie pracuje.

Další část expozice nabídne divákovi možnost samostatného studia textů (brožur) sestavených pro příležitost této výstavy. Jedná se o prostor zaměřený převážně na získání základních informací. Mimo jiné zde bude možné využít tabletů umístěných na zdech, na kterých si bude možné prohlédnout mapu zachycující místa samotného vzniku tibetského buddhistického umění, stejně tak i jeho začleňování se do západní kultury. Místnost vyplní polštářky běžně sloužící k meditaci, návštěvníci tak budou mít možnost usednout a nerušeně vnímat obsah věci.

náhledy map zachycujících místa vzniku a rozvoje tibetského buddhistického umění

Druhý blok výstavy je již věnován pouze uměleckým předmětům sloužícím k meditaci, tedy sochám, svinovacím obrazům (takzvaným thangkám) a rituálním předmětům. Expozice postupně odhaluje významy různých vyobrazení Buddha jako základního motivu buddhismu, přičemž převážná část obrazů pochází ze Sbírky orientálního umění Národní galerie v Praze. Při řešení této části bylo důležité dosáhnout momentu klidu, který umožní divákovi nerušeně vnímat obsah a nechá jej na sebe působit. Tento záměr opět podtrhuje intimní osvětlení, stejně jako již zmiňované možnosti spočinutí, k čemu by měli posloužit dřevěné krychle, se kterými lze lehce manipulovat a přemisťovat je před požadované dílo. Divák se následně dostává do poslední části výstavy, kde se seznamuje s komplikovanějšími formami i jejich významy. Mimo jiné jsou zde prezentována sochařská i malířská díla, vzniklá

poměrně nedávno a využíváná v meditační praxi evropských buddhistů. Převážná většina vystavených děl poslední části výstavy pochází z majetku soukromých osob.

Grafická podoba

Grafická podoba expozice se snaží pracovat s obsahy objevujícími se v buddhistickém umění a využít jich v celé její šíři. Dochází k přenosu z východní tradice k západnímu uchopení tématu, což je podtrženo použitím známého českého pigmentu - Zem zelená česká, populárního zeleného pigmentu pocházejícího z Čech. Tento pigment se objevuje téměř ve všech doprovodných tiskovinách výstavy.

Použitý font Danzza vytvořený pražskou dvojicí Filipem Matějčkem a Janem Horčíkem tématicky završuje vazbu na Českou Republiku. Celá expozice bude laděna do černobílé barevné kombinace se zeleným akcentem.

Na plakátech i pozvánkách variuje snímek mapy oblastí Tibetu, ve kterých se tibetské buddhistické umění vyvíjelo. Snaha neustále pracovat s odkazy k samotné tvorbě, vedla k propojení map se sítí používanou pro konstrukci malby Buddhy. Tato síť je neměnným prvkem tibetské malby a umožňuje autorovi pracovat s přímým odkazem předávaným z učitele na žáka.

ukázka plakátu se snímkem z oblasti Amdo v Tibetu

možné použití plakátu v exteriéru

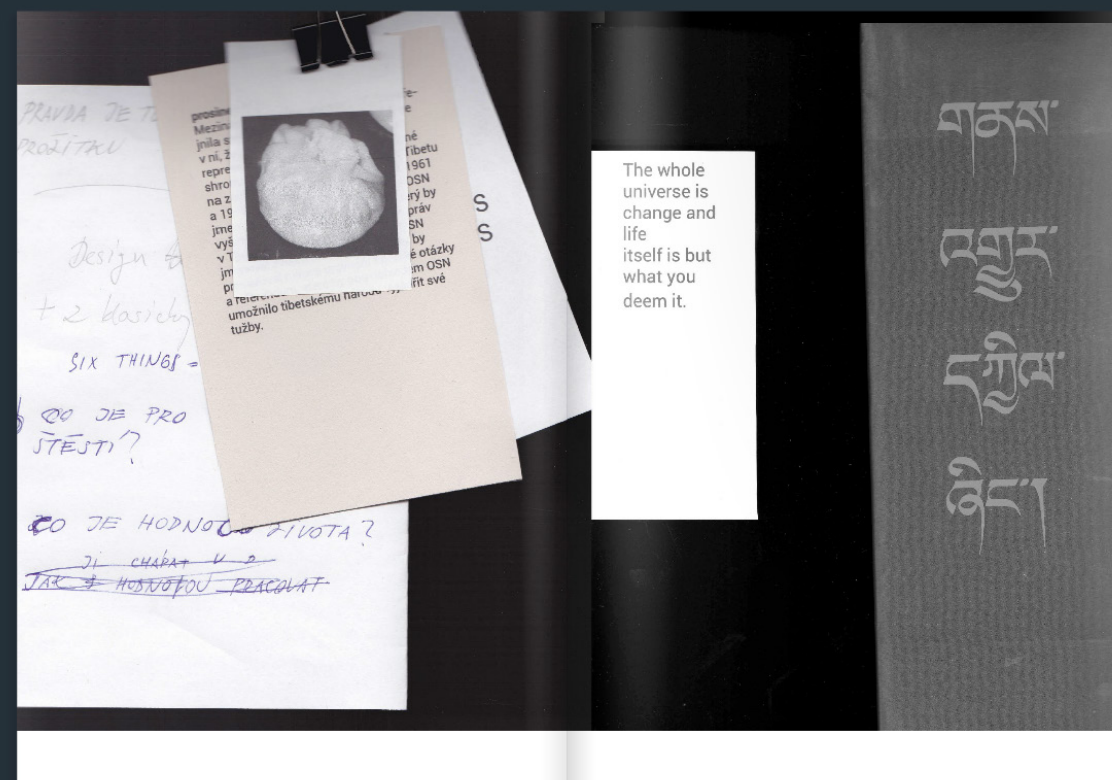

síť využívaná ke konstrukci Buddhy

ukázka tisku pigmentem Zem zelená česká

ukázka brožur

Tyto texty byly připraveny pouze pro příležitost výstavy, tudíž si nekladou ambice řadit se mezi odbornou literaturu, i přesto musely obsahovat patřičné údaje, proto byl obsah konzultován s garantem výstavy, kterým je Mgr. Hynek Látaľ P.hD. Zároveň bylo využíváno již ověřených zdrojů, jakým je například kniha *Worlds of transformation* vydaná ve spolupráci s The Shelley and Donald Rubin Foundation (důležitou institucí zabývající se problematikou buddhistického umění) v New Yorku. Zmíněné podklady jsou následně doplňovány mými vlastními poznámkami které jsem k tématu postupně shromažďovala a jejichž posloupnost byla následně přenesena i do brožur. Brožury jsou svázány vazbou V2, kdy samotný princip uzlu na hřbetu opět odkazuje na buddhistický uzel používaný na málách (pomůckách k počítání manter při meditaci). Posledním a neméně důležitým prvkem použitým v grafickém zpracování výstavy, je snaha o udržení anonymity, která vedla k odstranění všech jmen. Důležité údaje budou zakryté zástupnými symboly a uvedeny až na konci každé z brožur. Pokud bude divák toužit po jméně autora či díla, bude muset vyvinout trochu usilí k jeho nalezení.

Jelikož se k této výstavě neplánuje vydávat „katalog“, připravovala jsem autorské texty s předpokladem následného vstupu diváka. Ten si na místě může vytvořit vlastní katalog na základně subjektivní selekce obsahu, stejně jako si člověk z každé myšlenky, filozofie, nebo i náboženství odnáší pouze to, s čím se sám ztotožňuje.

Celá práce pro mne byla velkou a novou zkušeností v oblasti kurátorství, koncepce i grafického zpracování výstavy. Zkušeností, jak důležité je pracovat s obsahem jako celkem a jak nezbytné je také poukázat na klíčové souvislosti. Nehledě na povinnosti týkající se příprav výstavy a získávání exponátů. Ještě teď vstřebávám množství zásad, možností, principů a informací se kterými se člověk setkává v momentě, kdy se rozhodne připravit výstavu.